

George Tyrrell

Křesťanství na křižovatce

CDK 2016

GEORGE TYRRELL
KŘESŤANSTVÍ
NA
KŘÍŽOVATCE

Zatímco o (anti) modernistické krizi a osudech jejích účastníků se můžeme dosti zevrubně poučit i z několika českých knih, vlastní texty tzv. modernistů v češtině dosud dostupné nebyly (s výjimkou M. Blondela).

Již proto je tento překlad, delší dobu očekávaný, velmi vítaný.

George Tyrrell (1864–1909) vyrůstal v irské anglikánské rodině, jako mladík konvertoval ke katolictví a brzy nato vstoupil do jezuitského řádu. Proslul svými spisy z oblasti spirituální teologie, pro své některé radikální názory byl v roce 1906 z řádu vyloučen a v roce 1907 za kritiku encykliky Pia X. *Pascendi* byl exkomunikován. „Křesťanství na křižovatce“ psal v době své nemoci a dokončil je těsně před smrtí. Ne příliš rozsáhlý text (175 str.) je myšlenkově velmi bohatý a zahrnuje autorovy základní teologické názory. Lze jej chápat jako jeho duchovní odkaz. Název spisu odpovídá vlastně až samému závěru knihy.

Ve třinácti kapitolách první části nazvané „Křesťanství a katolictví“ Tyrrell objasňuje důležité složky katolické tradice a obhajuje ji zejména proti liberálnímu protestantismu. Dokládá, že Ježíšův odkaz byl v katolické církvi přes různé kulturní proměny a formy vyjádření předáván a interpretován velmi věrně: „Katolictví je ve své podstatě, a do velké míry i ve formě, věrné Ježíšově ideji; rozvíjí celek této ideje, a ne pouze určité její prvky.“ Základní součástí této „ideje“ podrobněji vysvětluje v rozsáhlé kapitole „Kristova apokalyptická vize“, z jejího názvu je patrné, že velký důraz klade na Ježíšovu zvěst o nastolení Božího království Božím zásahem shůry, nikoli působením vnitřních, „přirozených“ sil ve světě. Pojetí „apokalyptického“ Ježíše zastával v té době především A. Schweitzer (v navázání na Johannese Weisse). Tyrrell názory těchto autorů dobře znal a viděl v nich potvrzení správnosti polemiky A. Loisyho s A. v. Harnackem. Ve svém pojetí Ježíše se tak hlásil k myšlenkovému proudu, který má své přesvědčivé zastánce mezi biblisty i dnes.

V kratší druhé části „Křesťanství a náboženství“ se autor zabývá obecnými rysy náboženství a jeho vývoje. Tento vývoj přirovnává k vývoji lékařské vědy, která od magických a chaotických počátků dospěla

k univerzálně platným, objektivním poznatkům. Vkládá proto naději do rodící se vědy o náboženství, která by na základě studia původu, růstu a úpadku různých náboženství umožnila porozumět pravidelnostem, které ovládají tuto důležitou oblast lidského života. Náboženství, které by dokázalo využít těchto zákonů náboženského života, sociálního i individuálního, by mohlo získat „zdravující převahu“ nad ostatními náboženstvími a mělo by šanci stát se „univerzálním náboženstvím“, podobně jako naše civilizace získala díky využití vědy a techniky převahu nad ostatními civilizacemi. Autor je přesvědčen, že nejvíce předpokladů k tomu má katolické křesťanství, které „spontánně a empiricky realizovalo většinu podmínek opravdového katolictví“. Nabízející se náboženská obnova a proměna na základě poznání a porozumění je podle Tyrrella onou křižovatkou, na které se křesťanství jeho doby ocitlo. V závěru této části autor zdůrazňuje, že Kristus byl víc než učitel a víc než zakladatel, proto je církev víc než společenství jeho následovníků – je mystickým tělem Kristovým, je svátostí, která zprostředkovává duši nový život v Kristu.

V knize kromě obecných úvah najdeme mnoho podnětných myšlenek a postřehů, které často znějí i dnes velmi aktuálně. Autor se však nezabývá kritikou konkrétních jevů či dokonce osob v církvi své doby.

Nesnadný text výstižně přeložil zkušený Jiří Ogrocký. (V tiráži je uvedena i odborná spolupráce Jana Štefana.)

Úvod ke knize napsala Maude Petreová, která o nemocného Tyrrella pečovala a která rukopis připravila pro tisk. Jako doslov k českému vydání je připojena stať Michaela Kirwana, SJ (z roku 2010) „Na rozcestí“ – *George Tyrrell a křesťanství*. M. Kirwan, působící na Heythrop College v Londýně, v ní poukazuje na spřízněnost myšlenek G. Tyrrella se snahou kardinála Newmana „znovu propojit katolický život a kulturu se soudobým světem“, která našla plný ohlas na druhém vatikánském koncilu. V jeho dokumentech můžeme též nalézt mnohé prvky Tyrrellovy ekleziologie (např. církev jako svátost). Kirwan z toho vyvozuje, že „pokud koncil považujeme za platný, ... měli bychom uvažovat i o jisté formě Tyrrellovy rehabilitace“.

Vladimír Roskovec